

CEZA MAHKEMELERİNİN EK YETKİSİ (CMK md. 218)*

Ahmet Hulusi AKKAŞ**

ÖZET

Bir ceza davasında hükmün verilmesi bazen ceza davasının konusunu teşkil etmeyen bir sorunun çözülmesine bağlı kılınmış olabilir. Bu duruma ilişkin olarak CMK'nın 218'inci maddesinin birinci fıkrasında şu hükme yer verilmiştir: *“Yüklenen suçun ispatı, ceza mahkemelerinden başka bir mahkemenin görev alanına giren bir sorunun çözümüne bağlı ise; ceza mahkemesi bu sorunla ilgili olarak da bu kanun hükümlerine göre karar verebilir. Ancak bu sorunla ilgili olarak görevli mahkemede dava açılması veya açılmış davanın sonuçlanması ile ilgili olarak bekletici sorun kararı verebilir”*.

Sanık veya mağdurun yaşı da ceza davasında önem arz edebilir. Bu konuya ilişkin olarak CMK'nın 218'inci maddesinin ikinci fıkrasında şu hükme yer verilmiştir: *“Kovuşturma evresinde mağdur veya sanığın yaşının ceza hükümleri bakımından tespitiyle ilgili bir sorunla karşılaşılması halinde; mahkeme, ilgili kanunda belirlenen usule göre bu sorunu çözerek hükmü verir”*.

Çalışmamızda CMK'nın 218'inci maddesi incelemeye tabi tutulacaktır. Bu bakımdan madde düzenlemesine paralel olarak ilk başta ceza mahkemelerinin yargılama esnasında başka bir mahkemenin görev alanına giren bir sorunun çözümünde nasıl hareket etmesi gerekeceği belirlenmeye çalışıldıktan sonra; ortaya çıkan sorunun mağdur veya

* Bu çalışma “Ceza Muhakemesi Bağlamında Yargı Mercileri Kararlarının Birbirleri Üzerindeki Etkisi” başlıklı doktora tez çalışmamızdan türetilmiş olup, 24.10.2015 tarihinde gerçekleştirilen “Hukukun Geleceğine Genç Bakış Sempozyumu”nda tebliğ olarak sunulmuş ve gelen eleştirilen doğrultusunda makale haline getirilmiştir.

** Ar.Gör.Dr. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Anabilim Dalı

sanığın yaşına ilişkin olması durumunda ne yapılması gerektiği de açıklanmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ceza davası, bekletici sorun, nispi muhakeme, bağlayıcılık etkisi, yaş tashihi.

ADDITIONAL POWER OF CRIMINAL COURTS (TCCP art. 218)

ABSTRACT

In terms of prosecution of some cases, reaching a verdict may depend on solving a problem which is not directly relevant to the prosecution. Regarding this particular situation, it is revealing to consider the first subsection of article 218 of the Criminal Procedure Code which states: *“If the proving of the charged crime depends on solving a problem that falls under the jurisdiction of courts other than criminal courts, then the Criminal Court may render its decision related to this problem also by utilizing the rules of this Code. However, it may decide on suspending the main hearing in order to bring a law suit regarding this problem at the competent court, or in order to wait until a pending case is resolved”*.

The age of the accused or the victim may be important in terms of a criminal case. In this regard, second subsection of article 218 of the Criminal Procedure Code states: *“If during the prosecution there is a problem about the determination of the age of the victim or the accused in respect to the criminal provisions, then the court shall solve this problem through using the procedure that is mentioned in the related Act, and shall render its judgment”*

In this paper, article 218 of the Criminal Procedure Code will be reviewed. In this sense, in parallel with related provision, firstly, it will consider how a criminal court must act if proving of the charged crime depends on solving a problem that falls under the jurisdiction of courts other than criminal courts; secondly, it will endeavor to express as what

must be done if the emerged problem is about the age of the accused or the victim.

Keywords: Criminal case, pending case, proratable judgment, the integrity of the legal system, the correction of the age

GİRİŞ

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 218. maddesinin birinci fıkrası, yüklenen suçun ispatının bir başka mahkemece çözülmesi gereken soruna bağlı olması durumunda ceza mahkemesinin nasıl hareket edeceğine ilişkindir. Söz konusu maddenin ikinci fıkrasında ayrıca kovuşturma evresinde mağdur veya sanığın gerçek yaşının tespitinin uygulanacak ceza hükümleri açısından önem arz etmesi durumunda ceza mahkemesinin nasıl hareket edeceği hüküm altına alınmıştır. Çalışmamızda Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 218'inci maddesi bütün yönleri ile ele alınacaktır.

I. MADDE HAKKINDA GENEL BİLGİ

Bir ceza davasında hükmün verilmesi bazen ceza davasının konusunu teşkil etmeyen bir sorunun çözülmesine bağlı kılınmış olabilir. Bu duruma ilişkin olarak CMK'nın 218'inci maddesinin birinci fıkrasında şu hükme yer verilmiştir: *“Yüklenen suçun ispatı, ceza mahkemelerinden başka bir mahkemenin görev alanına giren bir sorunun çözümüne bağlı ise; ceza mahkemesi bu sorunla ilgili olarak da bu kanun hükümlerine göre karar verebilir. Ancak bu sorunla ilgili olarak görevli mahkemede dava açılması veya açılmış davanın sonuçlanması ile ilgili olarak bekletici sorun kararı verebilir”*.

Düzenlemeye göre, bu gibi bir durumda ceza hakiminin önünde iki seçenek bulunmaktadır: İlk olarak, ceza hakimi ön sorun hakkında kendisi karar verebilir. Ceza hakimi, sorunu kendisinin çözecek olması halinde, olayı CMK'da geçerli olan prensiplere göre çözer¹. Bu düzenleme, ceza

¹ “Bu fıkradan anlaşılıyor ki, eğer bir fiilin cezalandırılıp cezalandırılmayacağına karar vermek, evvela hukuki bir meselenin halledilmesini icap ettiriyorsa, ceza mahkemesi bu meseleyi de serbest takdir prensibine göre halleder. Yoksa halli lazım gelen meselenin

hakimine kendi yetki alanı dışındaki bir sorun hakkında da karar verme yetkisini mümkün kılmaktadır. Eğer ceza hakimi ilk yolu tercih etmez ise uyuşmazlığın ilgili yargı yerinde karara bağlanması için bekleme kararı verebilir. Ceza hakimi, bekletici sorun kararını yargılamaya katılanların talebi üzerine veya resen de verebilir².

Ceza mahkemesine bekletici sorun yapma veya sorunu kendisinin çözme yetkisinin tanınmış olmasının nedeni, farklı yargı mercilerinin aynı sorun ile meşgul olmalarını, ayrıca aynı soruna ilişkin birbiriyle çelişen hükümlerin verilmesini engellemektir³. Düzenlemenin bu belirtilenlerle

hukuki olması onun Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu hükümleri ile bağlı tutulmasını istilzam etmez. Mademki ceza mahkemesinde delillerin serbest takdiri kaidesi hakimdir, o halde bu mahkemede halli lazım gelen bütün meselelerin hallinde de bu kaideye riayet lazımgelir” (Kantar, B. (1957). *Ceza Muhakemeleri Usulü, Birinci Kitap*. (Dördüncü Bası). Ankara, s. 306); Moschüring, H. (1993). § 262. *Reihe Alternative Kommentare Kommentar zur Strafprozeßordnung*. Band 2, Teilband 2 (Gesamtherausgeber Wassermann Rudolf, Luchterhand, Rn. 1; Engelhardt, H. (2008). § 262. *Karlsruher Kommentar Zur Strafprozessordnung (Herausgegeben von Hannich, Rolf)*, (6. Auflage). München, Rn. 1; Gollwitzer, W. (2001). §262. *Löwe-Rosenberg Kommentar*. (Vierter Band), Berlin, Rn. 3.

² Eschelbach, R. (2010). § 262. *Strafprozessordnung Kommentar (Herausgegeben von Graf, Jürgen Peter)*, München, Rn. 6.

³ Moschüring, 1993, Rn. 28; Bir başka görüşe göre ise ceza mahkemelerine bekletici sorun kararı verme yetkisinin tanınmış olmasının nedeni, birbiriyle çelişen kararların verilmesinin önüne geçmek olamaz. Düzenlemenin asıl amacı, yargılamanın ekonomik yapılması ilkesinin arkasına sığınarak, ceza muhakemesinin kötüye kullanılmasının önüne geçmektir. Zira tecrübe göstermiştir ki, diğer hukuk disiplinleri ile bağlantılı durumlarda, bu hukuk disiplinine ilişkin uyuşmazlıklar ceza mahkemesine çözdürülmek istenmektedir. Çünkü ceza muhakemesinde delil serbestisinin oluşu, iddia sahibinin iddiasını daha rahat ispatlamasına olanak sağlamaktadır. Bu nedenle, birçok durumda hukuki uyuşmazlıkların ceza muhakemesi içerisinde çözdürülme girişimleri olmaktadır. Eğer ceza mahkemesine hukuk mahkemesi kararını bekleme yetkisi verilmemiş olsa ceza hakimi bu uyuşmazlık hakkında da karar vermek zorunda kalacaktı (Gollwitzer, 2001, Rn. 25). Bu görüşe katılmasak da görüşün kendi içerisinde tutarlı olduğunu belirtmemiz gerekir. Zira hem bağlayıcılık etkisini kabul etmeyip hem bu etkinin birbiriyle çelişen hükümlerin ortaya çıkmasını engellemek olduğunu söylemek bir çelişki arz eder. Çünkü bağlayıcılık etkisini kabul etmemek, bekletici soruna ilişkin verilen hüküm ile ceza hakiminin bağlı olmayacağı anlamına gelmektedir. Bu durumda ceza hakimi, ön sorunu çözen mahkeme hükmü ile tatmin olmaz ise kendisi bu hükümden ayrılabilir. Sonuçta, bağlayıcılık etkisinin kabul edilmemesi, doğal olarak birbiriyle çelişen hükümlerin meydana çıkabileceğinin kabullenilmesi anlamına gelir. Bu nedenle, hem bağlayıcılık etkisini kabul etmeyip hem de CMK md. 218 hükmünün (StPO § 262)

bağlantılı bir başka amacı ise yargılamanın hızlı ve ekonomik bir şekilde yapılmasını sağlamaktır⁴. Bu nedenle ceza mahkemesi, bu amaçları göz önünde bulundurmak suretiyle, takdir hakkını hangi seçenekten yana kullanacağına karar vermelidir.

1412 sayılı CMUK'un 255'inci maddesine göre, bir fiilin suç olup olmaması "adi hukuka" ait bir sorunun çözümüne bağlı ise ceza hakimi sorunu ceza muhakemesi hükümleri çerçevesinde çözebileceği gibi, bu durumu bekletici sorun da sayabilirdi. Madde bir bütün olarak değerlendirildiğinde, adi hukuktan kastın özel hukuk ilişkileri olduğu sonucuna ulaşılmaktaydı. Zira söz konusu maddenin üçüncü fıkrasında, ceza mahkemesinin hukuk mahkemesinin kararını bekleyebileceği belirtilmekteydi. Bu nedenle, sanki bir fiilin suç olup olmaması idari yargıda çözülmesi gereken bir sorunun haline bağlı olması durumunda, CMUK'un 255'inci maddesi hükmünün uygulanmayacağı gibi bir sonuç ortaya çıkmaktaydı. Buna karşılık CMK'nın 218'inci maddesinde, "yüklenen suçun ispatı, ceza mahkemelerinden başka bir mahkemenin görev alanına giren bir sorunun çözümüne bağlı ise" denilmek suretiyle, idari uyuşmazlıklar da açıkça söz konusu hüküm kapsamına alınmıştır⁵.

birbiriyle çelişen hükümlerin ortaya çıkmasını engellemek olduğunu söylemek, açık bir çelişkidir.

⁴ Moschüring, 1993, Rn. 28; Eschelbach, 2010, Rn. 6; Gollwitzer, 2001, Rn. 25.

⁵ Benzer bir düzenleme Alman StPO'nun 262'inci paragrafında yer almaktadır. Düzenleme şu şekildedir:

"StPO 262: 1) Bir fiilin cezalandırılabilirliği özel hukuka ait bir ilişki hakkında verilecek karara bağlı ise, ceza hakimi bu mesele hakkında da, ceza yargılamasında ispata ve usule ilişkin hükümler çerçevesinde, karar verir. 2) Mahkeme ayrıca, yargılamaya ara vermeye ve davaya katılanlardan birisine hukuk mahkemesinde dava açmak için süre vermeye veya hukuk mahkemesinin kararını beklemeye yetkilidir".

CMUK md. 255 hükmünün aslı olan Alman StPO 262 hükmünde de hukuk uyuşmazlıkları zikredilmiş, idari veya diğer uyuşmazlıklardan bahsedilmemiştir. Ancak, Alman öğretisinde StPO § 262 hükmünün hukuk uyuşmazlıkları dışındaki uyuşmazlıklar için de uygulanabileceği noktasında görüş birliği mevcuttur (Moschüring, 1993, Rn. 2; Eschelbach, 2010, Rn. 2; Gollwitzer, 2001, Rn. 1; Meyer-Goßner, L. (2005). *Strafprozessordnung, Gerichtsverfassungsgesetz, Nebengesetze und ergänzende Bestimmungen* §262. (48. Neu bearbeitete Auflage). München, Rn. 1).

Yüklenen suçun ispatının başka bir ceza mahkemesinin yetkisine giren bir suçun işlenip işlenmediğine bağlı olması halinde, bu durumda da yargılamayı yapan ceza mahkemesinin bekletici sorun kararı verebilip veremeyeceği konusu tartışmalıdır. Alman Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (StPO), CMK md. 218 hükmünün karşılığı olan 262'nci paragrafında sadece hukuki uyuşmazlıklar zikredildiği için yüklenen suçun ispatının başka bir ceza mahkemesinin yetkisine giren bir suçun işlenip işlenmediğine bağlı olması halinde, ceza mahkemesinin bu madde hükümlerine göre hareket edemeyeceği görüşü savunulmaktadır⁶.

Hukukumuzda ise yüklenen suçun ispatının başka bir ceza mahkemesinin yetkisine giren bir suçun işlenip işlenmediğine bağlı olması halinde, ilk başta davaların birleştirilmesi müessesinin işletilmesi gerekir. Çünkü böyle bir durumda suçlar arasında bir bağlantı söz konusudur. Bağlantılı suçlarda ise ilk olarak savcılık, birleştirmek suretiyle davaları yüksek görevli mahkemede açabilir (CMK md. 9). Davalar ayrı mahkemelerde açılmış olsa da kovuşturma evresinin her aşamasında, bağlantılı ceza davalarının birleştirilmesine yüksek görevli mahkeme tarafından karar verilebilir (CMK md. 10, f. 1). Görüleceği gibi, uyuşmazlıklar arasında bir bağlantı bulunması durumunda, davaların birleştirilmesine karar verilip uyuşmazlık yüksek görevli mahkemede çözüme kavuşturulacağı için bekletici sorun kararı verme veya nispi muhakeme yapma yollarına gerek dahi bulunmayacaktır. Fakat uyuşmazlıklar arasında bağlantı bulunması, davaların mutlaka birleştirileceği anlamına da gelmemektedir. Eğer davaların birleştirilmesi suretiyle yargılama daha çabuk ve ekonomik yapılacaksa ve daha isabetli bir karar verilecekse birleştirme yapılmasında fayda vardır. Buna karşılık davaların birleştirilmesinde fayda yok ise davalar ayrı görülmeye devam eder.

Ancak böyle bir durumda, yargılamayı yapan ceza mahkemesinin diğer ceza mahkemesinin konuya ilişkin vereceği hükmü beklemesi gerekir. Her ne kadar CMK'nın 218'inci maddesinde “*yüklenen suçun*

⁶ Gollwitzer, 2001, Rn. 33.

ispatı, ceza mahkemelerinden başka bir mahkemenin görev alanına giren bir sorunun çözümüne bağlı ise” denilmek suretiyle, yüklenen suçun ispatının başka bir ceza mahkemesinin yetkisine girmesi durumunda bekletici sorun kararı verilemeyeceği gibi bir durum ortaya çıksa da mahkemenin bu durumla ilgili de bekletici sorun kararı verebileceği kanaatindeyiz. Bu durumda, ceza muhakemesinde serbest olan kıyas müessesesine başvurulmak suretiyle bir çözüm yoluna gidilebilir. Çünkü mevzuatımızda bir başka ceza mahkemesinin yapacağı yargılamanın beklenmesi gerektiğine ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır (Örn. TCK md. 127). Söz konusu düzenlemelerden yola çıkarak yüklenen suçun ispatının başka bir ceza mahkemesinin yetkisine giren bir suçun işlenip işlenmediğine bağlı olması halinde de bekletici sorun kararı verilebileceği sonucuna ulaşılabilir.

Bekletici sorun kararı verilmesinin veya nispi muhakeme yapılmasının sadece ilk derece mahkemelerinde değil, istinaf aşamasında da uygulanma imkânına sahip olduğu; buna karşılık temyiz aşamasında ise bu hükmün uygulanamayacağı kabul edilmektedir. Bunun sebebinin ise temyiz mahkemesinin, kural olarak başka olayların tespitini ve onların değerlendirilmesini dikkate alamayacak olması gösterilmektedir⁷.

II. BEKLETİCİ SORUN KARARI VERME VEYA NİSPİ MUHAKEME YAPMA KONUSUNDA CEZA MAHKEMESİNİN TAKDİR YETKİSİNİN SINIRI

A. Takdir Yetkisinin Zaman İtibariyle Sınırlandırılması

Takdir yetkisinin zaman itibariyle sınırlandırılması ile kastedilen, mahkemenin ne zaman nispi muhakeme yapmaya karar vermesi ne zaman bekletici sorun kararı vermesi gerektiğidir. Bu bakımdan ön sorun ile ilgili üç ihtimal ortaya çıkabilir. İlk olarak, ceza yargılaması yapılırken ön sorun hakkında ilgili yargı yerinde henüz bir dava açılmamış olabilir. İkinci olarak, ceza yargılamasına paralel bir şekilde, ilgili yargı yerinde de ön sorun hakkında bir yargılama yapılıyor olabilir. Son olarak da ceza

⁷ Gollwitzer, 2001, Rn. 27.

mahkemesi ön sorunu tespit etmeden önce, bu sorun hakkında ilgili yargı yerinde bir karar verilmiş olabilir. Bu ihtimaller çerçevesinde ceza mahkemesinin sorunu kendisinin mi çözeceği, yoksa bu durumu bir bekletici sorun mu sayacağını tespit edilmesi gerekir.

Maddenin düzenlemesinden, ceza hakiminin bekletici sorun kararı verme veya nispi muhakeme yapma yollarından birisini seçme konusunda tamamen serbest olduğu izlenimi uyanmaktadır. Ancak soruna daha yakından bakıldığında, bunu söylemenin o kadar da kolay olmadığı ortaya çıkmaktadır. Zira ön sorun hakkında ilgili yargı yerinde ceza yargılamasından önce dava açılmış olması veya bu sorun hakkında önceden ilgili yargı yerince karar verilmiş olması hallerinde, nasıl hareket edileceğine ilişkin olarak madde metninde açık bir ifade yer almamaktadır. Kanımızca ceza hakiminin bu serbestisi, ön sorun hakkında ilgili yargı yerinde herhangi bir yargılama yapılmamış olması durumunda tamdır. Zira maddenin ilk fıkrasının “Ancak” diye başlayan ikinci cümlesini göz önünde bulundurduğumuzda, ceza hakiminin bu serbestisinin söz konusu olabilmesi için henüz ortada diğer mahkemeler tarafından bir yargılamanın yapılmamış olması gerektiği sonucu çıkar. Çünkü ikinci cümlenin “ancak” diye başlaması, fıkrada yer alan her iki cümlenin bir bağlantı içinde olduğunun göstergesidir. Fıkranın ikinci cümlesine göre ise ceza hakimi, *bu sorunla ilgili olarak görevli mahkemede dava açılması veya açılmış davanın sonuçlanması ile ilgili olarak bekletici sorun kararı verebilecektir*. Görüleceği gibi, ilgili yargı yerinde henüz dava açılmamış olması durumunda ceza mahkemesi dava açılması için bekletici sorun kararı verebilir veya sorunu kendisi çözer. İlgili yargı yerinde açılmış bir dava var ise ceza hakimi ancak bekletici sorun kararı verebilir⁸.

⁸ Kantar, 1957, s. 307; İlgili yargı yerinde açılmış bir dava olması halinde ceza mahkemesi nispi muhakeme yapamasa da, yapmış olduğu yargılamaya ara verip vermeme konusunda takdir hakkına sahiptir. Bkz. Tan, H. (1951, Mayıs). Medeni Hukuk Münasebetlerine Müteallik Meselelerde Ceza Mahkemesinin Yetkisi. *AD*, (5), s. 663.

Sonuç olarak 218'inci maddenin birinci fıkrasına göre ceza hakiminin önünde henüz ceza mahkemelerinden başka bir mahkemeye götürülmemiş bir sorunla ilgili iki seçenek bulunmaktadır: ceza hakimi bu sorunu ya kendisi çözecek ya da sorunun başka bir mahkemede çözülmesi için veya açılmış davanın sonucunun beklenmesi için bekletici sorun kararı verecektir. Buna karşılık ön sorun ile ilgili olarak ilgili yargı yerinde açılmış bir dava bulunmakta ise ceza hakimi sadece bekletici sorun kararı verebilecektir.

Ön sorun hakkında ilgili yargı yerinde henüz bir dava açılmamış ise ceza mahkemesi ilgililere süre vererek bu sorun hakkında ilgili yargı yerinde dava açılmasını sağlayabilir. Ceza mahkemesinin ilgililere süre vermiş olması, bu kişilerin ilgili yargı yerinde dava açmak zorunda oldukları anlamına gelmemektedir⁹. Tayin ettiği süre zarfında dava açılmamış olması durumunda, ceza mahkemesinin ön sorun hakkında kendisinin karar vermesi mümkündür¹⁰. İlgililerin belirlenen süre zarfında dava açmaması halinde, ceza mahkemesinin yeniden bir süre tayin etmesine ise herhangi bir kanuni engel olmasa da bu durum, ceza yargılamasının gereksiz yere uzaması anlamına gelir. Bekletici sorun sayılması nedeniyle ceza yargılamasına ara verilmesi durumunda, dava zamanaşımına ilişkin süreler durur (TCK md. 67, f. 1)¹¹. Fakat sürenin

⁹ Moschüring, 1993, Rn. 39; Engelhardt, 2008, Rn. 10; Gollwitzer, 2001, Rn. 40.

¹⁰ HMK'nın bekletici sorunun düzenlendiği 165'inci maddesinde yer alan düzenlemeye göre ise; hukuk mahkemesinin bekletici sorun kararı verdiği durumlarda, ilgili yargı yerinde dava açması için kendisine süre verilen taraf, bu süre içerisinde davasını açmaz ise, bu tarafın bu husustaki iddiasından vazgeçmiş sayılacağı hüküm altına alınmıştır (HMK md. 165, f. 2). Söz konusu düzenleme tasarruf ilkesinin geçerli olması nedeniyle hukuk muhakeme açısından kabul edilebilir. Fakat ceza mahkemesinin bekletici sorun kararı verdiği durumlarda ilgili yargı yerinde dava açılmamış olması, ilgililerin bu haklarından vazgeçtiği anlamına gelmez. Ceza muhakemesinde maddi gerçek araştırıldığı için artık böyle bir durumda konuyla ilgili olarak ceza mahkemesinin kendisinin karar vermesi en uygun yoldur.

¹¹ Güngör, D. ve Okuyucu-Ergün, G. (2009). Ceza Muhakemesinde Bekletici Sorun Kararının Dava Zamanaşımının Durmasına Etkisi. *TBBĐ*, (83), s. 69; Yargıtay da vermiş olduğu bir kararında bu hususu dolaylı olarak dile getirmiştir. Anılan kararın konumuzu ilgilendiren kısmı şu şekildedir: “*Yerel mahkemece, 3.3.1987 tarihli oturumda, kadastro mahkemesinin dava dosyasının sonucunun beklenilmesine karar verilmiş ise de, yapılan*

durmuş olması, sanığın makul sürede yargılanma hakkına bir istisna getirilebileceği anlamına gelmemektedir. İlgili yargı yerinde dava açılmasını sağlamak amacıyla ceza davasının sürekli durmasına karar vermek, ceza muhakemesinin makul sürede bitirilememesine neden olabilir. Bunun neticesinde de sanığın söz konusu hakkı ihlal edilmiş olur. Bu nedenle, ceza mahkemesinin ilgililerin dava açıp açmayacaklarını en kısa sürede netleştirip bu kişilerin vereceği karara göre hareket etmesinde büyük yarar vardır.

Ön sorun, daha önceden kesin bir şekilde ilgili yargı yerinde sonuçlandırılmış ise; ceza hakiminin nispi muhakeme yapmasının veya bekletici sorun kararı vermesinin mümkün olmadığı savunulmaktadır¹². Bu görüşe kısmen katıldığımızı, kısmen de katılmadığımızı belirtmekte fayda vardır. Şöyle ki, ön sorun hakkında ilgili yargı yerince önceden karar verilmiş olması durumunda ceza hakimi, bekletici sorun sayarak ilgili yargı yerinde dava açılmasına karar veremez. Zira bu sorun hakkında daha önceden kesinleşmiş bir hüküm mevcuttur. Taraflardan birisi tekrardan dava açmak isterse bu durumda ilgili yargı yerindeki ikinci mahkeme, kesin hüküm bulunması nedeniyle davayı kabul etmeyecektir. İşletilmesi olanağı dahi bulunmayan bir yola başvurulmasının ise kabul edilmemesi gerekir. Bu yönüyle belirtilen görüş isabetlidir.

keşiflerde suça konu emvalin kesildiği yerin itirazlı 1193 nolu parsel dışında kaldığı, dolayısıyla dava konusu yer ile orman emvalinin kesildiği yerin aynı yerler olmadığı, mahkemeye suça konu emvalin kesildiği yerin, orman olup olmadığı usulünce araştırılmak suretiyle sanığın hukuki durumunun belirlenmesi gerekirken, sanığın hukuki durumunu hiçbir şekilde etkilemeyecek olan kadastro mahkemesine açılan dava sonucunun beklenilmesinin, ön sorun olarak kabul edilemeyeceği, zamanaşımını kesen en son işlem tarihi olan sanığın sorgusunun yapıldığı 8.7.1983 tarihinden itibaren TCY'nin 102/4. Maddesinde belirtilen 5 yıllık zamanaşımı süresinin 8.7.1988 tarihinde dolduğu saptandığından, kamu davasının zamanaşımı nedeniyle ortadan kaldırılmasına ilişkin direnme kararı isabetlidir” YCGK, 04.05.2004 tarih ve E. 2004/3-89, K. 2004/110 sayılı kararı, www.hukukturk.com, erişim tarihi 22.05.2012.

¹² Oğuzman, K. (1952, Mart). HUMK'nun İspatını Kanuni Delile Tabi Tuttuğu Bir Mesele Bir Suç Dolayısıyla Ceza Mahkemesinde Mevzubahis Olunca Her Türlü Delile İspat Edilebilir mi?. *İBD*, XXVI (3), s. 149; bağlayıcılık etkisini kabul etmeyen yazarlar da bu durumda ceza hakiminin bekletici sorun kararı veremeyeceği, buna karşılık nispi muhakeme yapabileceği görüşündedirler (Gollwitzer, 2001, Rn. 34).

Buna karşılık, ilgili yargı yerince ceza mahkemesi için bağlayıcı etkiye sahip olmayan bir hüküm verilmesi durumunda, ceza mahkemesi bekletici sorun sayarak ilgili yargı yerinde tekrardan dava açılmasına karar veremez ise de bu durumla ilgili nispi muhakeme yapabilir ve sorunu kendisine yetecek ölçüde çözebilir. İlgili yargı yerince ceza mahkemesini bağlayıcı etkiye sahip bir hükmün verilmiş olması durumunda ise ceza mahkemesi bu verilen mahkeme hükmü ile bağlı olacağı için konu ile ilgili nispi muhakeme yapamaz.

B. Takdir Yetkisinin Konu İtibariyle Sınırlandırılması

Takdir yetkisinin konu itibariyle sınırlandırılmasından, ceza mahkemesinin, öngörülen bu iki yoldan birisini seçme yönündeki takdir yetkisinin her türlü uyuşmazlık bakımından mutlak olmadığı kastedilmektedir. Kanun koyucu bazen bu gibi durumlarda ceza mahkemesinin sorunu kendisinin çözmesini zorunlu kılarken; bazı durumlarda ise bekletici sorun kararı vermesini zorunlu kılmış olabilir.

1. Bekletici Sorun Kararının Verilmesinin Zorunlu Olduğu Haller

Hukukumuzda bekletici sorun kararının verilmesinin zorunlu olmasının en tipik örneğini Anayasaya aykırılık iddiaları oluşturmaktadır. Böyle bir durumda, ceza hakimi de zorunlu olarak bekletici sorun kararı vererek bu sorunun ilgili yargı yerinde sonuçlandırılmasına kadar yargılamaya ara vermek zorundadır. 1982 Anayasası'nın 152'nci maddesinin birinci fıkrasına göre, “*bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır*”. Bu hüküm gereğince, uygulayacağı kanun hükümleri bakımından bir anayasaya aykırılık sorunu ortaya çıkması halinde ceza mahkemesi, bu sorunu kendisi çözemeyecek ve zorunlu olarak bu durumu bekletici sorun sayacaktır.

Ceza mahkemelerinin bekletici sorun kararı vermek zorunda olduğu haller anayasaya aykırılık iddiası ile sınırlı değildir. Bekletici sorun kararının verilmesinin zorunlu olduğu bir başka durum ise Türk Vatandaşlığı Kanunu'nda yer almaktadır. Bilindiği üzere, ceza hukukunda mülkîlik ilkesi geçerlidir. Bu ilke gereğince suç Türkiye'de ister yabancı isterse de bir Türk vatandaşı tarafından işlenmiş olsun, olaya Türk kanunları uygulanır (TCK md. 8). Buna karşılık yabancı ülkede işlenen suçlarda fail veya mağdurun Türk vatandaşı olup olmaması, Türk mahkemelerinin yetkili olup olmamasında etkili olabilmektedir. İşte böyle bir durumda, fail veya mağdurun Türk vatandaşı olup olmadığı noktasında dava esnasında bir tereddüt yaşanırsa ceza mahkemesi mutlaka bekletici sorun kararı vermek zorundadır. Zira 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun 36'ncı maddesinin üçüncü fıkrasına göre, "*bir kişinin Türk vatandaşı olup olmadığı konusunda herhangi bir tereddüde düşüldüğü takdirde, bu husus Bakanlıktan sorulur*". Burada kastedilen bakanlığın İçişleri Bakanlığı olduğu açıktır (5901 sayılı Kanun md. 3)¹³.

Bekletici sorun kararının verilmesinin zorunlu olduğu bir başka durum da 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkındaki Kanun'da düzenlenmiştir. Adli, idari ve askeri yargı yerleri arasında olumlu görev uyuşmazlığının¹⁴ çıkması halinde görev konusunda

¹³ Bu konu ile ilgili olarak yürürlükten kaldırılan 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun 41'inci maddesinde daha açık bir ifadeye yer verildiği kanısındayız. Bu hükmeye göre "*Danıştay dışında herhangi bir Türk yargı organı önünde bir kimsenin Türk vatandaşı olup olmadığı iddia edilir veya ilgili organ tarafından tereddüde düşülürse bu husus İçişleri bakanlığından sorulur. İçişleri bakanlığı en geç bir ay içinde kararını bildirir. İçişleri bakanlığınca verilen kararın davaya bakmakta olan mahkemece taraflara tebliğinden başlayarak bir ay içinde ilgililerce Danıştay'a başvurulmadığı takdirde bakanlık kararı kesinleşir. 2'nci fıkrada, belirtilen şekilde Danıştay'a başvurulursa, bakılmakta olan dava, karara kadar durdurulur. Sözü edilen fıkra gereğince yapılan müracaatları Danıştay üç ay içinde kesin olarak karara bağlar*".

¹⁴ Kanun'un 17'inci maddesine göre, olumlu görev uyuşmazlığı şu şekilde tanımlanmıştır: "*Olumlu görev uyuşmazlığı; adli, idari ve askeri yargıya bağlı ayrı iki yargı merciiine açılan ve tarafları, konusu ve sebebi aynı olan davalarda bu yargı mercilerinin her ikisinin kendilerini görevli sayan kararlar vermiş olmaları, görev kararlarına karşı itiraz yolunun açık olduğu ceza davalarında bu kararların kesinleşmiş bulunması*" haline denir.

Uyuşmazlık Mahkemesince bir karar verilmeye kadar davanın görülmesi geri bırakılır (2247 sayılı Kanun md. 18, f. 1). Uyuşmazlık Mahkemesi kararını altı ay içerisinde vermelidir. Eğer altı ay içerisinde Uyuşmazlık Mahkemesi'nin kararı gelmez ise yargılamaya devam olunur. Altı ay geçtikten sonra ve fakat esasa ilişkin bir karar verilmeden önce, Uyuşmazlık Mahkemesinin kararının gelmesi durumunda, Uyuşmazlık Mahkemesinin göreve ilişkin vermiş olduğu karara uyulması gerekmektedir (2247 sayılı Kanun md. 18, f. 2).

Ceza mahkemeleri arasında olumlu madde (CMK md. 4) ve yer bakımından yetki (CMK md. 17) uyuşmazlıklarının çıkması halinde de mahkemeler yargılamaya devam edemezler. Bu konuda merci tarafından bir karar verilmeye kadar yargılamanın durdurulması gerekmektedir.

Bekletici sorun kararı vermenin zorunlu olmadığı diğer bütün durumlarda bekletici sorun kararı verme veya nispi muhakeme yapma yetkisi ceza hakimindedir¹⁵. Yargıtay ise 1412 sayılı CMUK zamanında vermiş olduğu bir kararında, yaş düzeltme ve fiilin suç olup olmamasına ilişkin konular dışındaki sorunlara ceza mahkemesince karar verilemeyeceğini; bu gibi durumlarda ceza mahkemesinin ya bekletici sorun kararı vermesi ya da eldeki kayıtlarla yetinerek hüküm kurması gerektiğine hükmetmiştir¹⁶. Yargıtay'ın bu kararı 1412 sayılı CMUK'un

¹⁵ Güngör/Okuyucu-Ergün, 2009, s. 70.

¹⁶ *“Toplanan deliller karar yerinde incelenip, sanığın adam öldürme suçunun sübutu kabul, oluşa ve soruşturma sonuçlarına uygun şekilde cezayı azaltıcı tahrik ve takdire ilişkin sebeplerin nitelik ve derecesi takdir kılınmış, savunması inandırıcı gerekçelerle reddedilmiş, incelenen dosyaya göre verilen hükümden bozma nedenleri dışında isabetsizlik görülmemiş olduğundan, sanık müdafinin duruşmalı incelemede; tahrikin derecesine, Cumhuriyet Savcısının; otopsi raporunun beklenmesi gerektiğine ilişkin ve yerinde görülmemeyen temyiz itirazlarının reddine, Ancak; a) CMUK. 255. maddesinin, bir fiilin suç olup olmaması adi hukuka ait bir meselenin haliyle bağlı olan durumlarda ceza mahkemesinin bu meseleye dair karar vermesinin mümkün olduğuna işaret etmesi, maktülenin anne adında yapılan değişikliğin ise eylemin suç olup olmadığını değil suçun niteliğini değiştirmesi karşısında, ceza mahkemesinin nüfus kaydında böyle bir düzeltmeye karar verme yetkisinin bulunmadığı gözetilmeden maktülenin anne adının "C." olarak düzeltilmesine karar verilip buna göre suça vasıf verilmesi, b) Yaş düzeltilmesine veya meselenin suç olup olmamasına ilişkin ihtilaflar dışındaki meselelere ceza mahkemesince karar verilemeyeceğinden, bu gibi durumlarda hukuk*

255'inci maddesinin birinci fıkrası hükmü ile uyum arz etmektedir. Zira ilgili kanuni düzenlemede *“bir fiilin suç olup olmamasının adi hukuka ilişkin bir meselenin haline bağlı”* olması durumunda ceza mahkemesinin kendisinin bu sorun hakkında karar verebileceği belirtilmişti. Yani Yargıtay'ın belirttiği gibi, fiilin suç teşkil edip etmemesi değil de; suç olmakla beraber, özel hukuka ilişkin bir problemin çözümü, bu suçun mahiyetinde bir değişiklik yapacak ise bu durumda ceza mahkemesinin sorunu kendisinin çözmesine olanak yoktu.

Yargıtay'ın söz konusu içtihadının 5271 sayılı CMK karşısında ise bir geçerliliğinin kalmadığı düşüncesindeyiz. Zira CMK'nın 218'inci maddesinin 1'inci fıkrasına göre, *“yüklenen suçun ispatının ceza mahkemelerinden başka bir mahkemenin görev alanına giren bir sorunun çözümüne bağlı ise”* ceza mahkemesi bu sorun hakkında kendisi karar verebilir. CMK bu yönüyle CMUK'tan daha geniş kapsamlıdır. Çünkü *“Yüklenen suçun ispatı”* kavramının içerisine eylemin suç teşkil edip etmemesi sorunu girebileceği gibi, o eylemin başka bir suçu veya suçun nitelikli halini oluşturup oluşturmaması hususu da girer.

2. Bekletici Sorun Kararının Verilmesinin Yasak Olduğu Haller

Bazı durumlarda ise bekletici sorun kararının verilmesi kanun tarafından yasaklanmış olabilir. CMK'nın 218'inci maddesinin ikinci fıkrasına göre, *“ kovuşturma evresinde mağdur veya sanığın yaşının ceza hükümleri bakımından tespitiyle ilgili bir sorunla karşılaşılması halinde; mahkeme, ilgili kanunda belirlenen usule göre bu sorunu çözerek hükmünü verir”*. Bu düzenlemeden açıkça anlaşıldığı üzere, sanığın veya

mahkemesine dava açılmış ise sonucuna intizar edilmesi, aksi takdirde mevcut kayıtlarla yetinilerek hüküm kurulması gerektiğinden sanığın mevcut kayıtlar dikkate alınarak TCK.nun 448,51/1,59. maddeleri uyarınca mahkumiyetine karar verilmesi icap ederken yazılı şekilde mahkumiyetine hükmedilmesi, Kanuna aykırı, sanık ve C.Savcısının temyiz itirazları bu itibarla kabul edilerek hükmün tebliğnamedeki düşünce gibi (BOZULMASINA), 26.6.2001 gününde oybirliği ile karar verildi” Yargıtay 1. CD, 26.06.2001 tarih ve E. 2001/2184, K. 2001/2972 sayılı kararı, www.hukukturk.com, erişim tarihi 22.05.2012.

mağdurun yaşının düzeltilmesi gerektiğinde, ceza mahkemesi zorunlu olarak bu sorunu kendisi gidermelidir.

Burada dikkat edilmesi gereken husus, sanığın veya mağdurun yaşının düzeltilmesinin ceza hükümleri bakımından önem arz etmesi gerektiğidir. Örneğin, sanığın 18 yaşını ikmal etmiş olup olmaması sanığa verilecek cezanın miktarı bakımından önem arz eder. Buna karşılık sanığın örneğin 29 yaşında mı, yoksa 30 yaşında mı olduğu uygulanacak ceza hükümleri bakımından bir önem arz etmez. Bu belirtilen ikinci durumda, sanık hakkında bir ceza yargılamasının yapıyor olması, sanığın yaşının mutlaka ceza mahkemesi tarafından düzeltilmesi gerektiği anlamına gelmez¹⁷. Böyle bir durumda ceza mahkemesinin, sanığın veya mağdurun yaşını düzeltmeye yetkisi dahi yoktur. Yargıtay da vermiş olduğu kararlarında, görülmekte olan bir ceza yargılaması varsa ve ceza hükümleri bakımından gerekli olması durumunda, sanığın veya mağdurun yaşının ceza mahkemesince düzeltilmesi gerektiğini belirtmiştir¹⁸.

CMK'nın 218'inci maddesinin ikinci fıkrasında açıkça belirtilmiş olmasa da diğer bazı konular bakımından da ceza mahkemesi bekletici sorun kararı veremez. Örneğin, taksirli yaralamadan dolayı sanık hakkında hem ceza yargılaması hem de mağdurun zararının tazmini için bir hukuk yargılaması sürdürülmektedir. Suçun manevi unsurunu tespit etmek bizzat ceza hakiminin görevidir. Bu nedenle ceza hakiminin, fiilin taksirli olup olmadığını kendisinin değerlendirmesi gerekir, tazminat davasının sonucunu bekleme yetkisi ise yoktur¹⁹.

¹⁷ Yargıtay 1. CD, 20.9.1957 tarih ve 566/2541 sayılı kararı, (Baykal, A. (1973, Mayıs-Haziran). Ceza Davası Sırasında Yaş Kayıtlarının Düzeltilmesi. *AD*, (5-6), s. 419).

¹⁸ Yargıtay 18. HD, 28.12.2004 tarih ve E. 2004/9139, K. 2004/10256 sayılı kararı; Yargıtay 18. HD, 09.03.2004 tarih ve E. 2004/676, K. 2004/1843 sayılı karar; Yargıtay 5. CD, 15.12.2003 tarih ve E. 2003/184, K. 2003/7337 sayılı karar; YCGK, 13.06. 2000 tarih ve E. 2000/124, K. 2000/125 sayılı kararı; Yargıtay 10. CD, 22.04.1999 tarih ve E. 1999/1415, K. 1999/4763 sayılı kararı, www.hukukturk.com, erişim tarihi 23.05.2012.

¹⁹ Gollwitzer, 2001, Rn. 30.

III. CMK MD. 218 UYARINCA VERİLEN HÜKÜMLERİN CEZA MAHKEMESİNE ETKİSİ

A. Bekletici Sorun Kararı Verilmesi Durumunda İlgili Yargı Yerince Verilen Hükmün Ceza Mahkemesine Etkisi

CMK'nın 218'inci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi, ceza hakimine ilgili yargı yerinin hükmünü bekleme imkanı vermesine karşılık madde, bu mahkemelerin vermiş oldukları hükümlerin ceza hakiminin kararına etkisinin ne olacağı konusunda ise sessiz kalmaktadır²⁰.

Öğretide bekletici sorun kararı verilmesi durumunda dahi ceza mahkemesinin ön sorun hakkında verilen mahkeme hükmü ile bağlı olmadığını düşünen yazarlar çoğunluktadır. Bu yazarlara göre, ceza hakiminin bağılıktan masuniyeti, ön sorun hakkında verilmiş hükümler bakımından da geçerlidir. Ön soruna ilişkin hüküm, suç teşkil eden fiilin gerçekleştirilmesinden önce verilmiş olsa bile, bu hükmün herhangi bir bağlayıcılık etkisi yoktur. Ceza hakimi, bu ön sorun hakkında kendisi özgürce karar verebilir. Ancak verilen mahkeme hükmünün gerçekliğine inanmış ise bu hükmü kendi hükmüne de dayanak teşkil ettirebilir²¹. Bu nedenle ceza hakimi, ön sorun hakkında karar verilebilmesi için hukuk mahkemesinin kararını bekleyebilir. Böyle bir durumda, verilmiş hukuk

²⁰ Bruns, H.J. (1957). Bindet die Rechtskraft Deklaratorischer Urteile Der Zivil- und Verwaltungsgerichte Auch Den Strafrichter?. *Festschrift Für Friedrich Lent Zum 75. Geburtstag*, München und Berlin, s. 107.

²¹ Tan, 1951, s. 662; Engelhardt, 2008, Rn. 3; Gollwitzer, 2001, Rn. 3; Moschüring, 1993, Rn. 6; Eschelbach, 2010, Rn. 2; Kaiser, E. (1972). Bindung des Strafrichters an Zivilurteile in Verfahren nach § 170 b StGB. *NJW*, Heft 41, s. 1848; Waldeyer, K. (2006). *Die Bedeutung eines rechtskräftigen Strafurteils im Rahmen der Strafzumessung*. Hamburg, s. 142; Federal Alman Yüksek Mahkemesi de vermiş olduğu bir kararında, ceza mahkemesinin StPO § 262'ye göre bekletici sorun kararı verdiği durumlarda dahi verilen mahkeme kararı ile bağlı olmayacağı görüşündedir. Yüksek mahkemeye göre ceza mahkemesi yalnızca inşai etki doğuran hukuk mahkemesi kararları ile bağlıdır (BGH, Beschluss vom 4.11.1953, 4 StR 91/53. (1954). *NJW*, s. 82).

mahkemesi hükmünü kendi hükmüne dayanak teşkil ettirmek, tamamen ceza hakiminin takdirinde olan bir husustur²².

Ceza yargılamasının durdurulmasındaki asıl amaç, aynı konuya ilişkin hem ceza mahkemesinin hem de diğer muhakeme alanlarındaki mahkemelerin birbiriyle çelişen hükümler vermesinin önlenmek istenmesidir²³. Ceza hakimi bekletici sorun kararı vererek bir bakıma bu konuda verilecek mahkeme hükmünü kabul edeceğini baştan belirtmiştir. Bu nedenle, ceza mahkemesinin bekletici sorun kararı verebilmesini kabul ettikten sonra, bunun sonucunda verilen mahkeme hükmü ile bağlı olmadığı söylenmesi açık bir çelişki arz eder²⁴.

B. Yaş Tashihine İlişkin Verilmiş Hukuk Mahkemesi Hükümlerinin Ceza Mahkemesine Etkisi

Diğer mahkemelerin vermiş oldukları hükümlerin ceza mahkemesine etkisi ile ilgili CMK'nın 218'inci maddesi bağlamında tartışmak istediğimiz bir başka sorun, sanığın veya mağdurun yaşının daha önceden bir mahkeme hükmü ile düzeltilmiş olması halinde ceza mahkemesinin ne yapacağıdır.

²² OLG Stuttgart, Urteil vom 11.03.1960- 2Ss 786/59. (1960). *NJW*, s. 2204; OLG Oldenburg, Urteil vom 18.09.1951- Ss 130/51. (1952). *NJW*, s. 118; Gollwitzer, 2001, Rn. 10.

²³ Koch, H.J. (1963). *Ist der Strafrichter an Zivilurteile Gebunden?*. Hamburg, s. 20.

²⁴ Kuru, B., Arslan, R. ve Yılmaz, E. (2011). *Medeni Usul Hukuku*. (22. Baskı). Ankara, s. 702; “mağdura ait zeytinleri terhin ettiği kabul edildiği ahvalde maznun, bahis mevzuu zeytinlerin kendisine satıldığını tahkikatın her safhasında dermeyan etmiştir. Bu husus hakkında mağdur, maznun Kemal Ziya Özyücel ile Muazzez Özyücel ve Ziraat Bankası aleyhine zeytin bedeli 14.000 liranın tahsiline mütedair Gemlik gösliye hukuk mahkemesinde dava açmıştır. İşbu dava neticesinde istihsal edilecek karar emniyeti suiistimal davasının esasına müessir olacağından, mesele-i müstehire mahiyetinde olan hukuk davasının sonucunun beklenilmesi lüzumunun düşünülmemesinde de isabet mütalaa edilemediğinden, meselenin bir kere de yüksek umumi ceza heyetince tetkik olunarak yazılı sebeplerden dolayı daire kararının kaldırılarak mahalli mahkemesi kararının bozulmasına karar verilmesi hususunda itiraz edilmekle, icabı görüşülüp düşünüldü: dosya münderecatına ve tahkikat safahatına göre itiraz varit görüldüğünden 4'üncü ceza dairesinin 24.4.1959 tarihli tasdik kararının kaldırılmasına ekseriyetle karar verildi” YCGK, 15.6.1959 tarih ve 46/46 sayılı kararı, (Çağlayan, M. (1966). *Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu Cilt2*. Ankara, s. 424); ayrıca bkz. Yargıtay 2. CD, 26.5.1959 tarih ve 18514/18593 sayılı kararı, (Çağlayan, M, 1966, s. 425).

Bu noktada iki farklı görüş ortaya çıkmaktadır. Birinci görüşteki yazarlar, sanık veya mağdurun yaşına ilişkin daha önceden bir hukuk mahkemesi hükmü olsa da bununla ceza mahkemesinin bağlı olmayacağını ve ceza hakiminin sanığın veya mağdurun yaşını tekrardan tespit edebileceğini savunmaktadırlar. İkinci görüşteki yazarlar ise yaş düzeltmeye ilişkin hukuk mahkemesi tarafından bir hüküm verilmiş olması durumunda, ceza mahkemesinin bu hükümlerle bağlı olması gerektiğini; bundan dolayı yeniden sanığın veya mağdurun yaşının tespit edilemeyeceği kanaatinde dirler.

Yargıtay kararlarında ise bir istikrar söz konusu değildir. Yüksek mahkeme vermiş olduğu bazı kararlarında, ceza mahkemesinin sanığın veya mağdurun yaşını düzelterken hukuk mahkemesi kararı ile bağlı olacağını söylerken; diğer bazı kararlarında ise ceza mahkemesinin maddi gerçeği araştırdığı gerekçesiyle, hukuk mahkemesi hükmünden ayrılabileceğine hükmetmiştir.

1. Hukuk Mahkemesince Hüküm Verilmiş Olsa da Ceza Hakiminin Yaş Düzeltmesi Yapabileceği Görüşü

Bu görüşteki yazarlara göre, sanık veya mağdurun yaşı daha önceden bir hukuk mahkemesi tarafından düzeltilmiş olsa da eğer ceza hakimi sanığın veya mağdurun düzeltilmiş bu yaşının doğru olmadığını düşünüyorsa gerçek yaşı tekrardan araştırır²⁵.

²⁵ Kunter, N. (1989). *Ceza Muhakemesi Hukuku*. (Yenileştirilmiş ve Geliştirilmiş Dokuzuncu Bası). İstanbul, s. 311; Hukuk mahkemesince hüküm verilmiş olsa da ceza hakiminin tekrardan yaş tespiti yapabileceği görüşünü savunan yazarlara YCGK'nın 30. 03. 1981 tarih ve E. 1981/5-2, K. 1981/106 sayılı kararı ilham vermiştir. Yargıtay söz konusu kararında özetle şu hususları belirtmiştir: “Mağdurenin olay tarihindeki gerçek yaşı, Adli Tıp Meclisi raporu gibi kuşkuya yer bırakmayacak bir delille kesinlikle saptanabildiği ve bu gerçek yaşı ile, nüfus kaydındaki kesinleşmiş bir ilamla düzeltilmiş yaşı arasında, olayımızda olduğu gibi, sanık aleyhine sonuç doğuracak şekilde bir uyum bulunmadığı takdirde, ceza hakiminin maddi hakikat açık bir şekilde ortada iken, şekli hakikatle yetinip sanığa daha fazla bir ceza verilmesi gibi, hak ve adalet duygularını inciten bir uygulama yapıp yapamayacağı sorunu yine de zihinleri kurcalamakta ve bu olay dolayısıyla gündemimizde yer almış bulunmaktadır...”, www.hukukturk.com, erişim tarihi 25. 05. 2012; aynı yönde Yargıtay 5. CD, 2.2.1982 tarih ve E. 1982/44, K. 1982/229 sayılı kararı, (YKD, Haziran 1982, 8(6), s. 876-877).

Bu yazarlardan bazıları, yaş düzeltme ile ilgili ceza mahkemesinin bir nispi muhakeme yaptığı görüşündedir. Nispi muhakeme yapılmış olması; eğer mağdur veya sanığın yaşı ilk defa ceza mahkemesi tarafından düzeltiliyor ise ceza yargılamasından sonra sanık veya mağdurun yaşını düzeltmek amacıyla tekrardan görevli ve yetkili yargı yerinde dava açabileceği anlamına gelmektedir. Bu nedenle, ceza mahkemesinin yaptığı işe düzeltme dahi denilmemeli, yaş tespitinden söz edilmelidir²⁶. Ceza mahkemesinin yaptığı iş yaş düzeltme değil, sadece gerçek yaşı tespit olduğu için sanığın veya mağdurun yaşının önceden hukuk mahkemesinde düzeltilmiş olması bir anlam ifade etmez. Ceza mahkemesi, eğer önceden verilmiş hukuk mahkemesi hükmüne itibar etmiyorsa sadece o yargılama ile sınırlı olmak kaydıyla, sanığın veya mağdurun gerçek yaşını tespit edebilir.

Buna karşılık bir başka görüşe göre ise ceza mahkemesinin yaptığı iş nispi muhakeme değildir. Bu durumda davaların birleştirilmesi söz konusudur. Başka bir deyişle ceza mahkemesinin sanığın veya mağdurun yaşını düzelttiği durumda, bu karar sadece o dava bakımından değil, her iş bakımından geçerli olmalıdır. Bunun sonucu olarak da ceza mahkemesi tarafından yaşı düzeltilmiş olan kişi, hukuk mahkemesinde tekrardan yaşını düzeltmek isterse bu talebi, Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun 36'ncı maddesinin birinci fıkrasının "b" bendi²⁷ nedeniyle reddedilmelidir²⁸. Yaş düzeltme işi, ceza mahkemesi tarafından davaların birleştirilmesi suretiyle yapıldığı için kural olarak hukuk mahkemesi tarafından verilmiş karar ceza mahkemesi için bir karine oluşturur. Ancak hukuk mahkemesinin

²⁶ Kunter, 1989, s. 312, dn. 92.

²⁷ Söz konusu hüküm Anayasa Mahkemesince iptal edilmiştir. Kararın tam metni için bkz. Anayasa Mahkemesi, 30.03.2012 tarih ve E. 2011/34, K. 2012/48 sayılı kararı, http://www.kararlar.anayasa.gov.tr/kararYeni.php?l=manage_karar&ref=show&action=karar&id=10000257&content=, erişim tarihi, 27.01.2014.

²⁸ Tosun, Ö. (1981). *Türk Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*. cilt 1, Genel Kısım, (Üçüncü Bası). İstanbul, s. 338; Yargıtay da bir içtihadı birleştirme kararında, ceza mahkemelerince yapılan yaş tespitlerinin dahi nüfus kütüğüne işlenmesi gerektiğine karar vermiştir: YİBK, 31.01. 1945 tarih ve E. 1944/22, K. 1945/3 sayılı kararı, www.hukukturk.com, erişim tarihi 25.05.2012.

vermiş olduğu bu kararın aksi sabit olursa ceza mahkemesi, bu karardan ayrılabilir ve sanığın veya mağdurun yaşını kendisi tespit eder²⁹. Sonuç olarak bu görüş de ilk görüş gibi, ceza mahkemesinin hatalı olarak değerlendirdiği hukuk mahkemesi hükmünden ayrılabilceğini kabul etmektedir. Zira bir taraftan ceza muhakemesinde maddi gerçek, hukuk muhakemesinde ise şekli gerçek aranmaktadır. Diğer taraftan, hukuk ve ceza davalarının konuları, tarafları ve mahiyetleri tamamıyla ayrı olduğu için hukuk mahkemelerinden verilen kesinleşmiş bir hükmün kural olarak ceza davasına herhangi bir etkisinin olmaması gerekir. Ancak hukuk mahkemesinin kesin hükme bağladığı meselenin halli, daha önce bekletici mesele yapılarak hukuk mahkemesine tevdi edilmiş ise bu konuda verilecek hüküm, diğer delillerle birlikte takdir edilir ve kuşkusuz ceza mahkemesince göz önünde tutulur³⁰.

2. Hukuk Mahkemesince Hüküm Verilmiş Olması Durumunda Ceza Hakiminin Yaş Düzeltmesi Yapamayacağı Görüşü

Diğer görüşteki yazarlara göre, sanık veya mağdurun yaşı daha önceden bir hukuk mahkemesi tarafından düzeltilmiş ise ceza hakimi, sanığın veya mağdurun yaşını tekrardan düzeltemez. Zira hukuk mahkemesince verilmiş hüküm ceza mahkemesi için kesin hüküm teşkil eder³¹.

Yargıtay da vermiş olduğu bir kararında özetle şu hususu dile getirmiştir: “...ceza davası açılmadan evvel yaş tashihi davalının asliye hukuk mahkemesince karar verilerek kesinleşmesine göre, hukuk mahkemesi ilamının doğruluğundan şüphe edilmeye, yeniden tashihi yoluna gitmeye hukuk muhakemeleri usulü kanununun 237’inci maddesi mani olduğu gibi, muhakemenin iadesi yoluna başvurularak kesin hüküm

²⁹ Tosun, 1981, s. 291.

³⁰ YCGK, 30. 03. 1981 tarih ve E. 1981/5-2, K. 1981/106 sayılı kararı.

³¹ Baykal, 1973, s. 423; Kuru/Arslan/Yılmaz, 2011, s. 701; Akcan, R. (1988). *Hukuk ve Ceza Mahkemesi Kararlarının Birbirine Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, s. 80; Erçin, F. (2000). *Ceza Mahkemesi Kararlarının Hukuk Mahkemesine Etkisi - Borçlar Kanunu 53.maddesi*. İstanbul, s. 45.

*ortadan kaldırılmadıkça yaş tashihi isteğinin ceza mahkemesince yeniden ele alınmasına imkan yoktur*³².

3. Görüşümüz

Kanımızca yaş düzeltmeye ilişkin olarak hukuk mahkemesince önceden verilmiş hüküm, ceza mahkemesini bağlar. Bu görüşümüzün gerekçelerini şu şekilde sıralayabiliriz:

İlk olarak ceza mahkemeleri de sanığın veya mağdurun yaşını düzeltirken bunu nispi muhakeme şeklinde değil; tam aksine davaların birleştirilmesi şeklinde yapmaktadır. Çünkü CMK'nın 218'inci maddesinin ikinci fıkrasında açıkça, ceza mahkemesinin ilgili kanundaki hükümler çerçevesinde sanığın veya mağdurun yaşına ilişkin sorunu çözeceği hüküm altına alınmıştır. Eğer kanun koyucu ceza mahkemesinin sorunu kendi yargılamasına yetecek oranda çözeceği düşüncesindeyse bunu açıkça belirtirdi. Ayrıca söz konusu edilen sanığın veya mağdurun yaşının tespitinin, ceza yargılamasına yetecek oranda çözülmesi ne anlama gelmektedir? Sanığın veya mağdurun ceza yargılaması bakımından belirli bir yaşta, diğer durumlarda farklı bir yaşta olduklarını kabul etmek ne derece doğrudur? Hukuk mahkemesi yaş tespiti ile ilgili hatalı bir karar vermiş olabilir. Fakat bu hatalı kararlar bağlı olunmamasını sağlamak için ceza mahkemesinin yaptığı iş nispi muhakeme olarak değerlendirilemez.

Yargıtay da vermiş olduğu bazı kararlarında açılmış bir ceza davası var ise hukuk mahkemesindeki dava ile ceza davasının birleştirilmesi gerektiğine hükmetmiştir³³. Zira her iki uyuşmazlığın da konusu, sebebi

³² Yargıtay 1. CD, 25. 09. 1963 tarih ve 1281/1850 sayılı kararı, (Baykal, 1973, s. 422); ayrıca bkz. YCGK, 19.11.1962 tarih ve 48/44 sayılı kararı; Yargıtay 1. CD, 2.10.1962 tarih ve 2120/2325 sayılı kararı, (Çağlayan, M, 1966, s. 419-420).

³³ “Ceza Usulünün 255'inci maddesinin son fıkrası hükmünce tahkikat esnasında yaş tashihleri Nüfus Kanunu'ndaki usule göre ceza mahkemelerine aittir. Son tahkikatın açılması kararında Usulün 255/sonuncu maddesi icabınca lüzum görülecek tashih mahkemece nazara alınmasına işaret olunmakla beraber, mahkeme maznunun yaş tashihi davasına Taş Köprü asliye hukuk mahkemesinde bakılmakta olduğuna muttali olduğu halde, o dava dosyasını getirip birleştirerek ağır cezada, maznunun yaşının tashihine lüzum bulunup bulunmadığını ve delillerini tetkik etmesi ve röntgen ile kemik

ve tarafları aynıdır. Davaların birleştirilmesinin gerektiğini söylemek, Yargıtay'ın ceza mahkemesinin yaş düzeltmeye ilişkin yapmış olduğu işin bir nispi muhakeme değil, bağımsız bir dava olduğunu kabul ettiği anlamına gelir.

İkinci olarak CMK'nın 218'inci maddesinin ikinci fıkrasında açıkça, ceza mahkemesinin de ilgili kanun hükümlerine göre meseleyi çözeceğinden bahsedilmektedir. Bu demek oluyor ki, yaş düzeltmeye ilişkin olarak önceki hukuk mahkemesi ile ceza mahkemesi aynı usulü takip edecektir. Bu nedenle Yargıtay'ın 30.03.1981 tarihli kararında savunduğu “*maddi gerçeği araştıran ceza mahkemesinin şekli gerçeği araştıran mahkeme kararı ile bağlı olmayacağı*” görüşüne katılmamaktayız. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu vermiş olduğu bir kararında, “*yaş tashihi istenen kimsenin tashih edilecek yaşta bir kardeşi bulunur ve ikiz olmadıkları anlaşılır ise diğer kardeşlerin celp ve muayenesinden hasıl olacak kanaate göre hüküm verilmelidir*” demektedir³⁴. Bu karardan da açıkça anlaşıldığı üzere, hukuk mahkemesi de ilgilinin gerçek yaşını tespit etmek amacıyla gerekli bütün incelemeleri yapmalıdır. Davacının talebi ve tanıkların ifadeleri ile yetinmemelidir.

Ceza mahkemesince yapılan yaş düzeltme işinin ayrı bir dava olarak görülmesinin bir diğer sonucu, hukuk mahkemeleri ile ceza mahkemeleri arasında görev uyuşmazlığının çıkacak olmasıdır. Bu bakımdan ceza muhakemesinin hangi aşamasında hukuk mahkemeleri yetkili olmalı, hangi aşamasında ceza mahkemeleri yetkili olmalı, onun tespit edilmesi de gerekir:

İlk olarak şüphelinin veya mağdurun yaşı ile ilgili problem soruşturma aşamasında ortaya çıkmış olabilir. Şüpheli veya mağdurun gerçek yaşının tespiti soruşturma aşamasında da önem arz etmektedir. Soruşturma aşamasında ortada henüz görevli ve yetkili mahkeme

sistemini tetkik ettirerek hakiki yaşını tespit eylemesi icap ederken Taş Köprü hukuk mahkemesindeki yaş davası neticesini bekleyerek vazifesiz mahkemenin vermiş olduğu 10.10.1956 tarihli karara istinatla maznunun doğumunun 1.3.1926 olduğunu kabul ile hüküm tesisi yolsuzdur” Yargıtay 1. CD, 189/2985, (Çağlayan, M, 1966, s. 422).

³⁴ YHGK, 27. 12. 1950 tarih ve 2-148-93/99 sayılı kararı, (Baykal, 1973, s. 419).

bulunmadığı ve savcılığın yaş düzeltmeye ilişkin bir yetkisi olmadığı için bu aşamada ortaya çıkan sorun hukuk mahkemesi tarafından giderilmelidir. Sorun hukuk mahkemesi tarafından giderilinceye kadar yaş tespiti ile ilgili olanlar bakımından soruşturma işlemleri askıya alınmalıdır³⁵.

İkinci olarak hukuk mahkemesindeki yaş düzeltmeye ilişkin açılmış dava, ceza muhakemesinde kovuşturma evresine geçildikten sonra açılmış olabileceği gibi; hukuk mahkemesinde dava devam ederken, diğer taraftan ceza muhakemesinde kovuşturma evresine geçilmiş olabilir. CMK'nın 218'inci maddesinin ikinci fıkrasına göre, kovuşturma evresinde mağdur veya sanığın yaşı ile ilgili bir problemin çözülmesi noktasında ceza mahkemeleri yetkili olduğu için hukuk mahkemesinin böyle bir davaya bakmaması ve görevsizlik kararı vermesi gerekir³⁶.

³⁵ "1.10.1986 doğumlu olan sanığın 21.9.1997 suç tarihinde 10 yaşında olup 11 yaşından küçük olması sebebiyle 2253 sayılı kanununun 11. maddesi gereğince hakkında kamu davası açılmasının mümkün olmadığı, c. savcılığınca yaşı yönünden kuşku duyulması halinde Asliye Hukuk Mahkemesi'ne dava açılıp yaşının düzeltilmesinin istenmesi ve sonucunda 11 yaşından büyük olduğu anlaşılırsa kamu davasının açılması gerekli olduğu cihetle CMUK'nun 255. maddesine göre yaş tashiherlerinin ceza mahkemesinde yapılmasının usulen açılmış davalarda uygulanabileceği gözetilerek aynı kanununun 253/4. maddesi uyarınca yargılamanın durmasına ve dosyanın C. Savcılığına tevdiine karar verilmesi gerekirken hatalı olarak açılan davada yargılama sürdürülüp yaş tashihi de yapılmak suretiyle hüküm kurulması, bozmayı gerektirmiş sanık müdafinin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülmesi olduğundan sair yönleri incelenmeksizin hükmün bu sebepten dolayı isteme aykırı olarak (**BOZULMASINA**), 24.2.2000 tarihinde oybirliğiyle karar verildi" Yargıtay 2. CD, 24. 02. 2000 tarih ve E. 2000/1437, K. 2000/2034 sayılı kararı; aynı yöndeki kararlar için bkz. Yargıtay 18. HD, 24. 10. 1995 tarih ve E. 1995/10227, K. 1995/10625 sayılı kararı; Yargıtay 2. CD, 29. 09. 1994 tarih ve E. 1994/ 8254, K. 1994/9667 sayılı kararı; YCGK, 04. 05. 1987 tarih ve E. 1987/6-121, K. 1987/251 sayılı kararı, www.hukukturk.com, erişim tarihi 28.05.2012.

³⁶ "Dava, S. G.'in nüfus kütüğünde yazılı 03.03.1992 olan doğum tarihinin 03.03.1989 olarak değiştirilmesi istemine ilişkindir. Dosyada toplanan bilgi ve belgelerden, doğum tarihinin düzeltilmesi istenilen S. G.'in Afyon ili Şuhut ilçesi nüfusuna kayıtlı olduğu ve velisi (babası) ile birlikte Afyon il merkezinde oturduğu, buna göre 1587 Sayılı Nüfus Yasası'nın 46.maddesi hükmü uyarınca davaya bakmakta adı geçenin oturduğu yer Afyon Asliye Hukuk Mahkemesi'nin yetkili bulunduğu anlaşılmakta ise de; Eskişehir Ağır Ceza Mahkemesi'nin 27.01.2005 gün ve 2004/470 esas sayılı yazısı içeriğinden S.'in rızası ile kaçırılıp alıkonulmak suçlarından sanık E. G. hakkında kamu davasının açılmış olduğu belirlendiği cihetle, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 255.maddesinin son

SONUÇ

Çalışmamızda Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 218'inci maddesi tüm yönleri ile alınmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda ceza mahkemesinin hangi durumlarda bekletici sorun kararı vererek, sorunun ilgili yargı yerinde çözülmesini bekleyeceği; hangi durumlarda sorunu kendisinin ele alması gerektiği hakkında açıklamalarda bulunulmuştur. Konuya ilişkin teorik açıklamalar Yargıtay kararları ile zenginleştirilmiş ve konu hakkında kendi görüşümüze de yer verilmiştir.

KAYNAKLAR

Kitap ve Makaleler

- Akcan, R.** (1988). *Hukuk ve Ceza Mahkemesi Kararlarının Birbirine Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Baykal, A.** (1973, Mayıs-Haziran). Ceza Davası Sırasında Yaş Kayıtlarının Düzeltilmesi. *AD*, (5-6)
- Bruns, H.J.** (1957). Bindet die Rechtskraft Deklaratorischer Urteile Der Zivil- und Verwaltungsgerichte Auch Den Strafrichter?. *Festschrift Für Friedrich Lent Zum 75. Geburtstag*, München und Berlin.
- Engelhardt, H.** (2008). § 262. *Karlsruher Kommenter Zur Strafprozessordnung (Herausgegeben von Hannich, Rolf)*, (6. Auflage). München.
- Ercin, F.** (2000). *Ceza Mahkemesi Kararlarının Hukuk Mahkemesine Etkisi - Borçlar Kanunu 53.maddesi*. İstanbul.

fıkrası uyarınca mağdurenin yaşının düzeltilmesi davasının adı geçen Ağır Ceza Mahkemesinde görülmesi gerekir” Yargıtay 18. HD, 29. 03. 2005 tarih ve E. 2005/1705, K. 2005/2924 sayılı kararı; aynı yöndeki kararlar için bkz. Yargıtay 18. HD, 28. 12. 2004 tarih ve E. 2004/9139, K. 2004/10256 sayılı kararı; Yargıtay 18. HD, 09. 03. 2004 tarih ve E. 2004/676, K. 2004/1843 sayılı kararı; Yargıtay 18. HD, 27.01.2011 tarih ve E. 2010/12143, K. 2011/689 sayılı kararı, www.hukukturk.com, erişim tarihi 28.05.2012.

- Eschelbach, R.** (2010). § 262. *Strafprozessordnung Kommentar* (Herausgegeben von Graf, Jürgen Peter), München.
- Gollwitzer, W.** (2001). §262. *Löwe-Rosenberg Kommentar*. (Vierter Band), Berlin.
- Güngör, D ve Okuyucu-Ergün, G.** (2009). Ceza Muhakemesinde Bekletici Sorun Kararının Dava Zamanaşımının Durmasına Etkisi. *TBBD*, (83).
- Kaiser, E.** (1972). Bindung des Strafrichters an Zivilurteile in Verfahren nach § 170 b StGB. *NJW*, Heft 41.
- Kantar, B.** (1957). *Ceza Muhakemeleri Usulü, Birinci Kitap*. (Dördüncü Bası). Ankara.
- Koch, H.J.** (1963). *Ist der Strafrichter an Zivilurteile Gebunden?*. Hamburg.
- Kunter, N.** (1989). *Ceza Muhakemesi Hukuku*. (Yenileştirilmiş ve Geliştirilmiş Dokuzuncu Bası). İstanbul.
- Kuru, B., Arslan, R. ve Yılmaz, E.** (2011). *Medeni Usul Hukuku*. (22. Baskı). Ankara.
- Meyer-Goßner, L.** (2005). *Strafprozessordnung, Gerichtsverfassungsgesetz, Nebengesetze und ergänzende Bestimmungen §262*. (48. Neu bearbeitete Auflage). München.
- Moschüring, H.** (1993). § 262. *Reihe Alternative Kommentare Kommentar zur Strafprozeßordnung*. Band 2, Teilband 2 (Gesamtherausgeber Wassermann Rudolf), Luchterhand.
- Oğuzman, K.** (1952, Mart). HUMK'nun İspatını Kanuni Delile Tabi Tuttuğu Bir Mesele Bir Suç Dolayısıyla Ceza Mahkemesinde Mevzubahis Olunca Her Türlü Delille İspat Edilebilir mi?. *İBD*, XXVI (3).
- Tan, H.** (1951, Mayıs). Medeni Hukuk Münasebetlerine Müteallik Meselelerde Ceza Mahkemesinin Yetkisi. *AD*, (5).

- Tosun, Ö.** (1981). *Türk Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*. cilt 1, Genel Kısım, (Üçüncü Bası). İstanbul.
- Waldeyer, K.** (2006). *Die Bedeutung eines rechtskräftigen Strafurteils im Rahmen der Strafzumessung*. Hamburg.

Mahkeme Kararları

- Anayasa Mahkemesi, 30.03.2012 tarih ve E. 2011/34, K. 2012/48 sayılı kararı,
http://www.kararlar.anayasa.gov.tr/kararYeni.php?l=manage_karar&ref=show&action=karar&id=10000257&content=, erişim tarihi, 27.01.2014.
- BGH, Beschluß vom 4.11.1953, 4 StR 91/53. (1954). *NJW*.
- OLG Oldenburg, Urteil vom 18.09.1951- Ss 130/51. (1952). *NJW*.
- OLG Stuttgart, Urteil vom 11.03.1960- 2Ss 786/59. (1960). *NJW*.
- Yargıtay 1. CD, 189/2985, Çağlayan, M. (1966). *Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu Cilt2*. Ankara.
- Yargıtay 1. CD, 2.10.1962 tarih ve 2120/2325 sayılı kararı, Çağlayan, M. (1966). *Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu Cilt2*. Ankara.
- Yargıtay 1. CD, 20.9.1957 tarih ve 566/2541 sayılı kararı, Baykal, A. (1973, Mayıs-Haziran). Ceza Davası Sırasında Yaş Kayıtlarının Düzeltilmesi. *AD*, (5-6).
- Yargıtay 1. CD, 25. 09. 1963 tarih ve 1281/1850 sayılı kararı, Baykal, A. (1973, Mayıs-Haziran). Ceza Davası Sırasında Yaş Kayıtlarının Düzeltilmesi. *AD*, (5-6).
- Yargıtay 1. CD, 26.06.2001 tarih ve E. 2001/2184, K. 2001/2972 sayılı kararı, www.hukukturk.com, erişim tarihi 22.05.2012.
- Yargıtay 10. CD, 22.04.1999 tarih ve E. 1999/1415, K. 1999/4763 sayılı kararı, www.hukukturk.com, erişim tarihi 23.05.2012.

- Yargıtay 18. HD, 09. 03. 2004 tarih ve E. 2004/676, K. 2004/1843 sayılı kararı, www.hukukturk.com, erişim tarihi 28.05.2012.
- Yargıtay 18. HD, 09.03.2004 tarih ve E. 2004/676, K. 2004/1843 sayılı kararı, www.hukukturk.com, erişim tarihi 23.05.2012.
- Yargıtay 18. HD, 24. 10. 1995 tarih ve E. 1995/10227, K. 1995/10625 sayılı kararı, www.hukukturk.com, erişim tarihi 28.05.2012.
- Yargıtay 18. HD, 27.01.2011 tarih ve E. 2010/12143, K. 2011/689 sayılı kararı, www.hukukturk.com, erişim tarihi 28.05.2012.
- Yargıtay 18. HD, 28. 12. 2004 tarih ve E. 2004/9139, K. 2004/10256 sayılı kararı, www.hukukturk.com, erişim tarihi 28.05.2012.
- Yargıtay 18. HD, 28.12.2004 tarih ve E. 2004/9139, K. 2004/10256 sayılı kararı, www.hukukturk.com, erişim tarihi 23.05.2012.
- Yargıtay 18. HD, 29. 03. 2005 tarih ve E. 2005/1705, K. 2005/2924 sayılı kararı, www.hukukturk.com, erişim tarihi 28.05.2012.
- Yargıtay 2. CD, 24. 02. 2000 tarih ve E. 2000/1437, K. 2000/2034 sayılı kararı, www.hukukturk.com, erişim tarihi 28.05.2012.
- Yargıtay 2. CD, 26.5.1959 tarih ve 18514/18593 sayılı kararı, Çağlayan, M. (1966). *Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu Cilt2*. Ankara.
- Yargıtay 2. CD, 29. 09. 1994 tarih ve E. 1994/ 8254, K. 1994/9667 sayılı kararı, www.hukukturk.com, erişim tarihi 28.05.2012.
- Yargıtay 5. CD, 15.12.2003 tarih ve E. 2003/184, K. 2003/7337 sayılı kararı, www.hukukturk.com, erişim tarihi 23.05.2012.

- Yargıtay 5. CD, 2.2.1982 tarih ve E. 1982/44, K. 1982/229 sayılı kararı, (YKD, Haziran 1982, 8(6).
- YCGK, 04. 05. 1987 tarih ve E. 1987/6-121, K. 1987/251 sayılı kararı, www.hukukturk.com, erişim tarihi 28.05.2012.
- YCGK, 04.05.2004 tarih ve E. 2004/3-89, K. 2004/110 sayılı kararı, www.hukukturk.com, erişim tarihi 22.05.2012.
- YCGK, 13.06. 2000 tarih ve E. 2000/124, K. 2000/125 sayılı kararı, www.hukukturk.com, erişim tarihi 23.05.2012.
- YCGK, 15.6.1959 tarih ve 46/46 sayılı kararı, Çağlayan, M. (1966). *Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu Cilt2*. Ankara.
- YCGK, 19.11.1962 tarih ve 48/44 sayılı kararı, Çağlayan, M. (1966). *Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu Cilt2*. Ankara.
- YCGK, 30. 03. 1981 tarih ve E. 1981/5-2, K. 1981/106 sayılı kararı, www.hukukturk.com, erişim tarihi 25. 05. 2012.
- YHGK, 27. 12. 1950 tarih ve 2-148-93/99 sayılı kararı, Baykal, A. (1973, Mayıs-Haziran). *Ceza Davası Sırasında Yaş Kayıtlarının Düzeltilmesi. AD*, (5-6).
- YİBK, 31.01. 1945 tarih ve E. 1944/22, K. 1945/3 sayılı kararı, www.hukukturk.com, erişim tarihi 25.05.2012.